

Ewa Badowska-Domagala

OIRP Warszawa
ewa.domagala@gdbd.pl
ORCID 0009-0005-8723-8103

System kaucyjny – analiza prawna

ABSTRAKT

Przedmiotem badań i analiz podjętych na potrzeby niniejszego artykułu są przepisy regulujące system kaucyjny, uchwalone ustawą z 13 lipca 2023 roku o zmianie ustawy o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi oraz niektórych innych ustaw. Wzmiankowane przepisy weszły w życie 23 października 2023 roku i nie zostały jeszcze zbadane przez doktrynę, dlatego też treść przepisów jest głównym tematem tej analizy oraz sformułowanych na jej podstawie uwag i wniosków. W pierwszej kolejności przedstawiono teoretyczne podstawy doboru kryterium prowadzonej analizy, a następnie omówiono kluczowe dla tego zagadnienia definicje. W zasadniczej części opracowania skupiono się na charakterystyce uczestników systemu kaucyjnego i zakresie, w jakim w nim uczestniczą. Zwrócono szczególną uwagę na niejasności i braki w analizowanych przepisach, z którymi mogą się mierzyć adresaci norm prawnych. Celem opracowania jest kompleksowe usystematyzowanie tytułowej problematyki, dlatego zastosowano metodę całościowej i wielopłaszczyznowej analizy materiału normatywnego oraz poglądów nauki prawa i orzecznictwa. Wyniki prowadzonych badań dają możliwość sformułowania odpowiedzi na pytanie, czy przepisy regulujące system kaucyjny mają zdolność implementacyjną w zakresie skutecznego wdrożenia do polskiego porządku prawnego przepisów dyrektywy SUP.

SŁOWA KLUCZOWE

system kaucyjny, opakowania i odpady opakowaniowe

Deposit system – legal analysis

ABSTRACT

The subject of research and analyses undertaken for the purposes of this study are the provisions regulating the deposit system, which were adopted by the Act of July 13, 2023 amending the Act on packaging and packaging waste management and certain other acts. The mentioned provisions entered into force on October 23, 2023 and have not yet been examined by the legal doctrine, therefore the content of these provisions is the main source of the analysis, comments and conclusions. This study first presents the theoretical basis for selecting the criterion according to which the analysis will be conducted. Next, key definitions for

the discussed issue are presented. The following parts focus on the characteristics of the participants of the deposit system and the scope of participation in it. Particular attention is paid to the ambiguities and shortcomings of the analyzed provisions that may be faced by the addressees of legal norms. The aim of the study is to comprehensively systematize the title issues. The primary research method used in the work is based on a comprehensive and multi-dimensional analysis of normative material and on the analysis of views of legal doctrine and jurisprudence. The results of the conducted research make it possible to formulate a plausible answer to the question whether the provisions regulating the deposit system have the applicational capacity to effectively implement the provisions of the SUP Directive into the Polish legal order.

KEYWORDS

desposit system, packaging and packaging waste

Wprowadzenie

Parlament Europejski i Rada (UE) 5 czerwca 2019 roku przyjęły dyrektywę 2019/904 w sprawie zmniejszenia wpływu niektórych produktów z tworzyw sztucznych na środowisko¹ (dalej: dyrektywa SUP). Głównym celem tych działań było zapobieganie wpływowi niektórych produktów z tworzyw sztucznych – szczególnie na środowisko wodne i ludzkie zdrowie – jak również zachęcanie do przechodzenia na gospodarkę o obiegu zamkniętym z innowacyjnymi i zrównoważonymi modelami biznesowymi, produktami i materiałami, co miałyby przyczynić się także do efektywnego funkcjonowania rynku wewnętrznego.

Mimo że państwa członkowskie miały wprowadzić przepisy niezbędne do wykonania niniejszej dyrektywy do 3 lipca 2021 roku, polski ustawodawca zrobił to dopiero w kwietniu i lipcu 2023 roku – 13 lipca 2023 roku uchwalono ustawę o zmianie ustawy o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi oraz niektórych innych ustaw (dalej: ustawa zmieniająca)², która dotyczyła transpozycji art. 9 dyrektywy SUP i wprowadzała w Polsce system kaucyjny. Ustawa stanowi częściową transpozycję do polskiego porządku prawnego dyrektywy SUP, która w pozostałym zakresie została zaimplementowana przez ustawę z 14 kwietnia 2023 roku o zmianie ustawy o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej oraz niektórych innych ustaw³. W ocenie Komisji Europejskiej, w przypadku butelek po napojach jednorazowego użytku z tworzyw sztucznych, systemy zwrotu kaucji lub równoważne systemy prowadzące do bardzo wysokich poziomów zbierania mogą okazać się bardzo skutecznymi instrumentami prowadzącymi do wysokiego poziomu zbierania, zapobiegając w szczególności zaśmiecaniu i powstawaniu odpadów morskich. Unia Europejska pozostawiała państwom członkowskim możliwość wyboru odpowiednich instrumentów, proponując równocześnie wyznaczenie minimalnego celu selektywnej zbiórki na poziomie odzwierciedlającym medianę poziomu

---

1 Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/904 z 5 czerwca 2019 r. w sprawie zmniejszenia wpływu niektórych produktów z tworzyw sztucznych na środowisko (Dz.U. UE z 12.6.2019, L 155/1).

2 Ustawa z 13 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2023 poz. 1852).

3 Ustawa z 14 kwietnia 2023 roku o zmianie ustawy o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2023 poz. 877).

zbierania w systemach zwrotu kaucji za butelki jednorazowego użytku funkcjonujących w UE (90%).

Dobór kryterium analizy

Podjęta próba oceny systemu kaucyjnego została ograniczona do analizy przepisów ustawy z 13 grudnia 2013 roku w sprawie opakowań i odpadów opakowaniowych wprowadzających system kaucyjny, czyli implementujących przez polskiego ustawodawcę art. 9 dyrektywy SUP. Należy mieć na uwadze, że tekst ten był przygotowywany tuż po wejściu w życie ustawy zmieniającej⁴, nie było jeszcze danych o charakterze empirycznym, które mogłyby zobrażować, w jaki sposób system kaucyjny będzie działał w praktyce, dlatego analiza została przeprowadzona według kryterium „zdolności implementacyjnej”, rozumianej przez autorkę jako zdolność przepisów do skutecznego wdrożenia określonych przepisów prawa Unii Europejskiej, w tym przypadku art. 9 dyrektywy SUP. Dla przyjętego kryterium zasadnicze znaczenie ma ocena zachowania reguł stanowienia prawa jako przesłanki gwarantującej jego skuteczność i tego zadania podjęła się autorka, przygotowując niniejsze opracowanie. M. Kisilowski wskazuje, że skuteczność implementacyjną prawa należy rozumieć jako odmienną koncepcję skuteczności prawa⁵. Na skuteczność stanowienia prawa wskazuje A. Kojder, wyliczając ograniczenia tej skuteczności w dziedzinie jego stanowienia, np. nieadekwatność prawotwórczej aksjologii do społecznego poczucia sprawiedliwości, błędy techniki legislacyjnej czy błędy techniki kodyfikacyjnej. Za niedoskonałości techniki legislacyjnej, osłabiające skuteczność oddziaływania aktów prawnych, uznaje się przede wszystkim niedostateczną wiedzę (poprawna diagnoza) o regulowanej materii (dziedzina życia społecznego); brak wyraźnie określonych celów, które chce się osiągnąć za pomocą podjętego działania prawotwórczego oraz nieopracowanie analizy najbardziej prawdopodobnych – bliższych i dalszych – skutków interwencji prawnej; redagowanie wadliwych przepisów, nazbyt kazuistycznych lub nazbyt ogólnych, niejasnych i niekomunikatywnych, które zawierają (lub powodują) liczne luki, niedopowiedzenia, kolizje i tym podobne mankamenty. Wreszcie za błędy techniki kodyfikacyjnej, które wpływają na zmniejszenie skuteczności regulacji prawnych należy uważać: niespójność przepisów; niewłaściwe uporządkowanie przepisów w ramach jednego aktu normatywnego i niezharmonizowanie przepisów różnych aktów prawnych⁶.

---

4 Zmiany w ustawie z 13 czerwca 2013 r. o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowym wdrażające system kaucyjny weszły w życie 23 października 2023 r., tj. 30 dni po dacie ich publikacji.

5 M. Kisilowski, *Prawo sektora pozarządowego. Analiza funkcjonalna*, Warszawa 2009, s. 283 i n., za: H. Izdebski, *Refleksje o skuteczności prawa*, (w:) *Skuteczność prawa. Konferencja Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego, 27 lutego 2009 r.*, red. T. Giaro, Warszawa 2010, s. 258; M.E. Stefaniuk, *Skuteczność prawa i jej granice*, Studia Iuridica Lublinensia 2011, t. XVI, s. 62.

6 A. Kojder, Z. Cywiński, *Socjologia prawa. Główne problemy i postacie*, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2014, s. 434.

Definicje i cechy systemu kaucyjnego

Przywołany już na wstępie art. 9 dyrektywy SUP, z którego wywodzi się obowiązek wdrożenia analizowanych przepisów, nakłada na państwa członkowskie zobowiązanie do podjęcia niezbędnych środków w celu zapewnienia selektywnej zbiórki odpadów z tworzyw sztucznych, powstałych z produktów jednorazowego użytku, do celów recyklingu, tak by:

1. Do 2025 roku ilość zebranych, stanowiących odpady produktów jednorazowego użytku z tworzyw sztucznych, które to produkty wymieniono w części F załącznika do dyrektywy SUP, była wagowo równa 77% takich produktów jednorazowego użytku z tworzyw sztucznych wprowadzonych do obrotu w danym roku.
2. Do 2029 roku ilość zebranych, stanowiących odpady produktów jednorazowego użytku z tworzyw sztucznych, które to produkty wymieniono w części F załącznika do dyrektywy SUP, była wagowo równa 90% takich produktów jednorazowego użytku z tworzyw sztucznych wprowadzonych do obrotu w danym roku⁷. Zgodnie z art. 9 ust. 1 dyrektywy SUP, aby osiągnąć powyżej wskazany cel, państwa członkowskie mogą między innymi:
  - a) ustanowić systemy zwrotu kaucji;
  - b) ustanowić cele w zakresie selektywnej zbiórki w odniesieniu do odpowiednich systemów rozszerzonej odpowiedzialności producenta.

Polska zdecydowała się na zastosowanie pierwszego rozwiązania, tj. ustanowiła system zwrotu kaucji, nie ograniczając go tylko do butelek na napoje jednorazowego użytku z tworzyw sztucznych (w tym ich zakrętek i wieczek) o pojemności do 3 l, ale rozszerzyła o puszki metalowe o pojemności do 1 l i butelki szklane wielokrotnego użytku o pojemności do 1,5 l. W uzasadnieniu projektu ustawy wskazano, że objęcie systemem kaucyjnym butelek szklanych wielokrotnego użytku ma na celu uregulowanie funkcjonujących obecnie na rynku systemów, tworzonych głównie przez browary, które nie podlegają ewidencji i sprawozdawczości w zakresie gospodarki odpadami. Z kolei objęcie systemem kaucyjnym puszek ma spowodować nie tylko wzrost osiąganych poziomów zbierania i recyklingu odpadów opakowaniowych metalowych, ale także wpłynąć korzystnie pod względem ekonomicznym na wprowadzany system kaucyjny oraz zwiększyć wygodę konsumentów. Dzięki włączeniu puszek metalowych do systemu kaucyjnego, zebrane, a następnie poddane recyklingowi będą odpady powstające z tych opakowań, które dziś najczęściej zaśmiecają tereny publiczne⁸.

Zgodnie z art. 17 dyrektywy SUP, państwa członkowskie były zobowiązane do wprowadzenia w życie przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych, niezbędnych do wykonania dyrektywy, do 3 lipca 2021 roku. Pierwszy projekt przepisów implementujących art. 9 dyrektywy SUP, przygotowany przez Ministra Klimatu i Środowiska, był gotowy 14 stycznia 2022 roku, czyli już po wskazanej powyżej dacie. Projekt wpłynął do Sejmu dopiero 15 czerwca 2023 roku, tj. blisko dwa lata po upływie wskazanego terminu implementacji.

---

7 W części F załącznika do dyrektywy SUP zostały wymienione produkty jednorazowego użytku z tworzyw sztucznych, takie jak butelki na napoje jednorazowego użytku z tworzyw sztucznych (w tym ich zakrętek i wieczek) o pojemności do trzech litrów.

8 Uzasadnienie projektu ustawy z 13 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi oraz niektórych innych ustaw, <https://sip.lex.pl/#/act-project/105730687?pit=2023-11-30&unitId=justification> (dostęp: 28.11.2023).

Takie działanie ustawodawcy stoi w sprzeczności z art. 18 ustawy z 8 października 2010 roku o współpracy Rady Ministrów z Sejmem i Senatem w sprawach związanych z członkostwem Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej⁹, który zobowiązuje Radę Ministrów do wniesienia do Sejmu projektu ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej nie później niż na 3 miesiące przed upływem terminu wykonania wynikającego z prawa Unii Europejskiej. Jeżeli natomiast termin wykonania przekracza 6 miesięcy, Rada Ministrów wnosi do Sejmu projekt ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej nie później niż na 5 miesięcy przed upływem tego terminu. Projekt wdrażający dyrektywę SUP powinien być zatem wniesiony do Sejmu najpóźniej do 5 lutego 2021 roku (na pięć miesięcy przed dniem 3 lipca 2021 roku).

Zgodnie z definicją ustawową wprowadzoną w art. 8 pkt 13a u.o.p., system kaucyjny charakteryzuje się tym, że przy sprzedaży produktów w opakowaniach na napoje jednorazowego albo wielokrotnego użytku, o których mowa w załączniku nr 1a do ustawy, będących napojami, pobierana jest kaucja, oddawana użytkownikowi końcowemu w momencie zwrotu odpowiednio opakowania objętego systemem kaucyjnym albo odpadu opakowaniowego powstałego z opakowania objętego systemem kaucyjnym. To zróżnicowanie na zwrot opakowania i odpadu opakowaniowego wynika stąd, że systemem kaucyjnym zostały objęte także opakowania szklane wielokrotnego użytku, które są zwracane w ramach wielokrotnej rotacji jako opakowania, a stają się odpadem dopiero, gdy nie nadają się do ponownego wykorzystania lub napełnienia w pierwotnym celu¹⁰. Kaucja, zgodnie z art. 8 pkt 6 u.o.p., to określona kwota pieniężna pobierana w momencie sprzedaży produktu w opakowaniu na napoje jednorazowego albo wielokrotnego użytku, o których mowa w załączniku nr 1a do ustawy, będącego napojem, od użytkownika końcowego tego napoju i zwracana w momencie zwrotu odpowiednio opakowania objętego systemem kaucyjnym albo odpadu opakowaniowego powstałego z opakowania objętego systemem kaucyjnym. W art. 40m u.o.p. określono maksymalną wysokość kaucji na 2 zł, przy czym jej finalna wysokość miała zostać określona w rozporządzeniu wykonawczym. Jeszcze podczas prac nad tym tekstem (grudzień 2023) na stronach Rządowego Centrum Legislacji opublikowano projekt rozporządzenia Ministra Klimatu i Środowiska, w którym określono wysokość kaucji na 50 gr za opakowanie. W związku z tym wysokość kaucji dla danego rodzaju opakowania, niezależnie od systemu kaucyjnego, będzie taka sama. Jak wynika z uzasadnienia projektu ustawy: „działanie to ma na celu wykluczenie dezorientacji użytkowników, w szczególności w przypadku funkcjonowania kilku systemów kaucyjnych w kraju”¹¹. Kaucja najczęściej kojarzy się z umową najmu lokalu mieszkalnego, przekazywana jest wówczas przez najemcę wynajmującemu, przy zawieraniu umowy najmu, w celu zabezpieczenia ewentualnych roszczeń. Pełni funkcję gwarancyjną, zabezpieczając należyte wykonanie umowy. Prawo bankowe także dopuszcza

---

9 Ustawa z 8 października 2010 roku o współpracy Rady Ministrów z Sejmem i Senatem w sprawach związanych z członkostwem Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej (Dz.U. 2010 nr 213 poz. 1395).

10 Art. 8 pkt 9 u.o.p. opakowanie wielokrotnego użytku – rozumie się przez to opakowanie przeznaczone, zaprojektowane i wprowadzone do obrotu tak, aby osiągnąć w ramach jednego cyklu życia wielokrotną rotację przez powtórne napełnianie lub ponowne użycie do tego samego celu, do którego było pierwotnie przeznaczone; opakowanie to staje się odpadem opakowaniowym, gdy przestaje być opakowaniem wielokrotnego użytku.

11 Uzasadnienie do ustawy z 13 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi oraz niektórych innych ustaw, <https://sip.lex.pl/#/act-project/105730687?pit=2023-11-30&unitId=justification> (dostęp: 28.11.2023).

ustanowienie kaucji przez bank. Jak stanowi bowiem art. 102 ust. 1 ustawy z 29 sierpnia 1997 roku Prawo bankowe¹², w celu zabezpieczenia wiarygodności banku dłużnik lub osoba trzecia może przenieść określoną kwotę w złotych lub w innej walucie wymiennej na własność banku. Gwarancyjna funkcja kaucji polega na tym, że w przypadku nienależytego wykonania umowy jedna ze stron może zatrzymać kaucję albo potrącić z niej swoje wierzytelności wynikające z niewłaściwego wykonania umowy. Pojęcie „kaucji” oznacza zapłatę określonej sumy pieniężnej o charakterze zwrotnym, stanowiącej zabezpieczenie interesów wierzyciela na wypadek niewykonania albo nienależytego wykonania zobowiązania przez dłużnika. Jej celem jest więc ochrona interesów ekonomicznych wierzyciela¹³. Kaucja jest rodzajem zabezpieczenia wiarygodności o charakterze rzeczowym¹⁴. W procesie legislacyjnym definicja kaucji uległa zmianie i finalnie odnosi się do opakowania na napój, a nie napoju, jak było w pierwotnej definicji. Zgodnie z art. 8b u.op.:

opakowaniami na napoje są opakowania na płyn przeznaczony do bezpośredniego wypicia, bez konieczności poddania go obróbce, w szczególności na wodę, sok, nektar, mleko, jogurt i inny pitny produkt mleczny, napój alkoholowy, z wyłączeniem płynów specjalnego przeznaczenia wymienionych w cytowanej definicji¹⁵.

Autorka zwraca uwagę na użyte w definicji kaucji określenie, że „kaucja jest zwracana użytkownikowi końcowemu w momencie zwrotu odpowiednio opakowania objętego systemem kaucyjnym albo odpadu opakowaniowego powstałego z opakowania objętego systemem kaucyjnym”. Oznacza to, że nie wszystkie opakowania wymienione w załączniku 1a u.op. muszą być objęte systemem kaucyjnym, co potwierdza analiza kolejnych przepisów. W konsekwencji na rynek mogą być wprowadzane butelki jednorazowego użytku z tworzyw sztucznych na napoje o pojemności do 3 l, puszki metalowe do 1 l czy butelki szklane wielokrotnego użytku o pojemności do 1,5 l, które nie będą objęte systemem kaucyjnym. Taki wniosek wydaje się uzasadniony, biorąc pod uwagę całą analizowaną regulację. Dodatkowo ustawodawca niekonsekwentnie używa pojęcia „opakowania na napoje”, ponieważ używa go w załączniku 1a u.op. tylko dla określenia butelek jednorazowego użytku z tworzywa sztucznego, ale już nie w stosunku do puszek metalowych i butelek szklanych, mimo że w pozostałych przepisach odnosi to określenie do wszystkich trzech rodzajów opakowań. Może to powodować u adresatów norm prawnych niepewność co do tego, czy systemem kaucyjnym są objęte puszki metalowe i butelki szklane, w których są wprowadzane napoje, czy także wtedy, gdy są w nich inne produkty. Zgodnie z art. 40g u.op. system kaucyjny ma obejmować

---

12 Ustawa z 29 sierpnia 1997 roku Prawo bankowe (t.j. Dz.U. 2023 poz. 2488).

13 Por. wyrok NSA z 31 października 1995 r., SA/Wr 92/95, LEX nr 27032; I. Heropolitańska, *Prawne zabezpieczenia zapłaty wiarygodności*, Warszawa 2018, s. 435.

14 M. Olczyk, *Problematyka kaucji mieszkaniowej*, *Transformacje Prawa Prywatnego* 2004, nr 3–4, s. 5–22.

15 Będących produktami leczniczymi w rozumieniu ustawy z 6 września 2001 r. – Prawo farmaceutyczne (Dz.U. z 2022 r. poz. 2301 oraz z 2023 r. poz. 605 i 650), wyrobami medycznymi w rozumieniu ustawy z 7 kwietnia 2022 r. o wyrobach medycznych (Dz.U. poz. 974) oraz żywnością specjalnego przeznaczenia medycznego w rozumieniu art. 2 lit. g rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 609/2013 z 12 czerwca 2013 r. w sprawie żywności przeznaczonej dla niemowląt i małych dzieci oraz żywności specjalnego przeznaczenia medycznego i środków spożywczych zastępujących całodzienną dietę, do kontroli masy ciała oraz uchylającej dyrektywę Rady 92/52/EWG, dyrektywy Komisji 96/8/WE, 1999/21/WE, 2006/125/WE i 2006/141/WE, dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/39/WE oraz rozporządzenia Komisji (WE) nr 41/2009 i (WE) nr 953/2009 (Dz. Urz. UE L 181 z 29.06.2013, s. 35, z późn. zm.).

terytorium kraju, czyli nie może to być system regionalny obejmujący tylko część kraju, np. obszar jednego województwa. Ponadto system ma zapewniać powszechny i równy dostęp dla użytkowników końcowych, ale także dla wprowadzających produkty w opakowaniach na napoje, wprowadzających bezpośrednio produkty w opakowaniach na napoje, jednostek handlu detalicznego i hurtowego oraz innych punktów zbierających opakowania i odpady opakowaniowe objęte systemem kaucyjnym, bez względu na ich wielkość. Dodatkowo system kaucyjny nie wymaga okazania dowodu zakupu produktu w opakowaniu na napoje objętym systemem kaucyjnym, aby otrzymać zwrot pobranej kaucji. Ustawodawca nie wprowadził definicji butelki ani puszki, nie opracowano także żadnych wytycznych, norm lub przepisów. Definicja butelki znajduje się w art. 2 pkt 4 ustawy z 7 maja 2009 roku o towarach paczkowanych, i jest to definicja butelki miarowej¹⁶, jednak nie jest pomocna, wzięwszy pod uwagę omawiane zagadnienie. Butelka potocznie i według *Słownika języka polskiego* to naczynie z wąską szyjką i małym otworem, używane do przechowywania płynów¹⁷. Zgodnie z wytycznymi Komisji Europejskiej dotyczącymi produktów jednorazowego użytku z tworzyw sztucznych i dyrektywy SUP¹⁸, butelki na napoje to sztywne pojemniki o wąskiej szyjce lub wąskim ustniku o pojemności do 3 l, stosowane do przechowywania napojów, w tym ich zakrętki i wieczka. Na marginesie powyższych rozważań należy zwrócić uwagę, że nazwa „system kaucyjny” nie odpowiada polskiemu tłumaczeniu określenia *deposit refund scheme*, którym posługuje się ustawodawca unijny. Polskie tłumaczenie, czyli „system zwrotu kaucji”, trafniej oddaje zakres i cel działania tego systemu. W praktyce jednak przyjęło się dla pobierania od użytkownika końcowego opłaty przy zakupie określonego produktu używania zwrotu „system kaucyjny” lub „system depozytowy”. W ustawie zastosowano jednak określenie „system kaucyjny” zarówno w odniesieniu do opakowań wielokrotnego użytku, jak i jednorazowego użytku. Ujednolicenie nazewnictwa, jak wynika z uzasadnienia ustawy, ma na celu uproszczenie całości systemu przy jednoczesnym zapewnieniu jednoznacznej identyfikacji tego lub tych systemów przez konsumentów.

Uczestnicy systemu kaucyjnego

Uczestnikami systemu kaucyjnego są: użytkownicy końcowi; wprowadzający produkty w opakowaniach na napoje; wprowadzający bezpośrednio produkty w opakowaniach na

---

16 Dz.U. t.j. 2022 poz. 2255, art. 2 pkt 4, butelka miarowa – pojemnik oznaczony znakiem „3”, zamykany lub przystosowany do zamykania, przeznaczony do przechowywania, transportu lub dostarczania cieczy, o pojemności nominalnej od 50 ml do 5 l włącznie, posiadający charakterystykę konstrukcyjną i jednolitość wytwarzania zapewniającą odpowiednią dokładność pomiaru zawartej w nim cieczy przez napełnienie do określonego poziomu lub w określonym procencie jego pojemności całkowitej, bez konieczności wykonywania niezależnego pomiaru ilości nalewanej do niego cieczy, wykonany ze szkła lub innego materiału posiadającego taką sztywność i stabilność, która zapewnia pojemnikowi zachowanie takich samych właściwości metrologicznych, jakie zapewnia szkło.

17 *Słownik języka polskiego PWN*, <https://sjp.pwn.pl/sjp/butelka;2446911.html> (dostęp: 28.11.2023).

18 Wytyczne Komisji dotyczące produktów jednorazowego użytku z tworzyw sztucznych na podstawie dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/904 w sprawie zmniejszenia wpływu niektórych produktów z tworzyw sztucznych na środowisko (Dz.U. UE.C.2021.216/1, s. 20).

napoje, przedsiębiorcy prowadzący jednostki handlu detalicznego i hurtowego i inne punkty zbierające opakowania i odpady opakowaniowe oraz podmiot lub podmioty reprezentujące.

Zgodnie z art. 8 pkt 15c u.op., przez użytkownika końcowego rozumie się użytkownika produktów w opakowaniach na napoje jednorazowego albo wielokrotnego użytku, który nabywa je w celu spożycia przez siebie lub inne osoby, a nie dalszej sprzedaży. Oznacza to, że użytkownikiem końcowym może być osoba fizyczna, osoba prawna lub inna jednostka organizacyjna, która kupuje napoje w opakowaniach objętych systemem kaucyjnym jedynie na potrzeby własne w celu ich spożycia, a nie dalszej odsprzedaży. Wprowadzającym produkty w opakowaniach na napoje jest z kolei przedsiębiorca wykonujący działalność gospodarczą w zakresie wprowadzania do obrotu produktów w opakowaniach na napoje jednorazowego albo wielokrotnego użytku, o których mowa w załączniku 1a do ustawy, z wyłączeniem sprzedaży bezpośredniej polegającej na dostarczaniu napojów w opakowaniach przez wprowadzającego bezpośrednio produkty w opakowaniach na napoje.

Wprowadzającym bezpośrednio produkty w opakowaniach na napoje jest przedsiębiorca wykonujący działalność gospodarczą w zakresie wprowadzania do obrotu produktów w opakowaniach na napoje. Ustawodawca rozróżnia przedsiębiorców wprowadzających produkty w opakowaniach, będących uczestnikami systemu kaucyjnego, na tych, którzy wprowadzają do obrotu produkty w jednorazowych opakowaniach na napoje i wprowadzających produkty w opakowaniach wielokrotnego użytku, czyli np. browary, które do tej pory w sposób dobrowolny organizowały system zwrotu tego typu opakowań. Ustawodawca określa ich odpowiednio jako przedsiębiorców wprowadzających produkty w opakowaniach na napoje i wprowadzających bezpośrednio produkty w opakowaniach na napoje.

System kaucyjny będzie prowadzony przez podmiot reprezentujący, który musi zostać utworzony przez wprowadzających produkty w opakowaniach na napoje lub wprowadzających bezpośrednio produkty w opakowaniach na napoje, jak również reprezentujące je związki pracodawców, lub izby gospodarcze, i ma spełnić łącznie określone w art. 40g ust. 2 ustawy opakowaniowej warunki, takie jak forma prawna spółki akcyjnej *non for profit*, wysokość kapitału zakładowego 5 000 000 zł.

Podmiot reprezentujący będzie musiał utrzymywać kapitał własny w wysokości co najmniej połowy kapitału zakładowego, tj. 2 500 000 zł, zdeponowany na odrębnym rachunku bankowym – w formie lokaty terminowej, gwarancji bankowej lub gwarancji ubezpieczeniowej. Wskazane powyżej wymagania ustawowe, w konstrukcji prawnej, zbliżają podmiot reprezentujący do organizacji odzysku opakowań, o której mowa w ustawie o obowiązkach przedsiębiorców, czy ustawie o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym. Jak wynika z uzasadnienia ustawy zmieniającej u.op., warunki, jakie musi spełnić podmiot reprezentujący, mają na celu zabezpieczenie interesów wprowadzających, którzy przystąpią do systemu kaucyjnego.

Kolejną grupą podmiotów uczestniczących w systemie kaucyjnym są przedsiębiorcy prowadzący jednostki handlu detalicznego lub hurtowego, którzy oferują użytkownikom końcowym produkty w opakowaniach na napoje objęte systemem kaucyjnym. Niestety, w u.op. nie wprowadzono definicji jednostki handlu detalicznego ani handlu hurtowego, co wywoła wątpliwości interpretacyjne omawianych norm prawnych i może wpłynąć na prawidłowość

stosowania przepisów, ale także na zainteresowanie tego typu podmiotów w uczestniczeniu w tym systemie. Pojęcie jednostki handlu detalicznego i hurtowego obowiązuje w u.op. od 2014 roku, czyli od daty jej wejścia w życie, nigdy natomiast nie było zdefiniowane, co w przypadku systemu kaucyjnego może okazać się problematyczne, przede wszystkim z punktu widzenia roli, jaką podmioty prowadzące te jednostki mają odgrywać w systemie kaucyjnym. Przy określeniu, które jednostki są jednostkami handlu detalicznego, pomocna może być definicja zawarta w nieobowiązującym już Rozporządzeniu Ministra Handlu Wewnętrznego i Usług z 12 stycznia 1982 roku w sprawie zasad sprzedaży towarów w jednostkach handlu detalicznego¹⁹; obecnie jest już nieco archaiczna, jednak w sposób trafny określono, że za jednostki handlu detalicznego uznaje się: sklep, dom towarowy, supersam, dom handlowy, jak również inne punkty sprzedaży detalicznej z dostępnym wnętrzem dla klientów oraz kioski, stragany, bufety i punkty sprzedaży obwoźnej. Na stronie internetowej Głównego Urzędu Statystycznego zamieszczono definicję sprzedaży detalicznej, zgodnie z którą sprzedaż detaliczna może być prowadzona w punktach sprzedaży detalicznej, placówkach gastronomicznych oraz innych punktach sprzedaży (np. składy, magazyny) w ilościach wskazujących na zakup na potrzeby indywidualnych nabywców²⁰. Sprawę komplikuje nieco wprowadzone w art. 8 pkt 10a do u.op. pojęcie powierzchni sprzedaży, która odsyła do definicji z art. 2 pkt 19 ustawy z 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym²¹. Przez powierzchnię sprzedaży należy rozumieć tę część ogólnodostępnej powierzchni obiektu handlowego stanowiącego całość techniczno-użytkową, przeznaczonego do sprzedaży detalicznej, w której odbywa się bezpośrednia sprzedaż towarów (bez wliczania do niej powierzchni usług i gastronomii oraz powierzchni pomocniczej, do której zalicza się powierzchnie magazynów, biur, komunikacji, ekspozycji wystawowej itp.). Z przywołanej definicji wynika, że powierzchnia sprzedaży to część ogólnodostępnej powierzchni obiektu handlowego, do której nie wlicza się powierzchni usług i gastronomii. Zgodnie z takim brzmieniem punkty gastronomiczne / restauracje nie powinny być kwalifikowane jako jednostki handlu detalicznego będące uczestnikami systemu kaucyjnego, ponieważ ich powierzchnia nie jest zaliczana do powierzchni sprzedaży. W tym miejscu należy postawić pytanie, czy taka była wola ustawodawcy, skoro w art. 3b ustawy o obowiązkach przedsiębiorców wprowadzono rozróżnienie na jednostki handlu detalicznego i hurtowego oraz punkty gastronomiczne. Mając jednak na uwadze cel wdrażanych rozwiązań, można byłoby uznać, że punkty gastronomiczne czy restauracje są uczestnikami systemu kaucyjnego w zakresie pobierania kaucji, jeżeli spełnią kryterium powierzchni sprzedaży. Prócz opisanych powyżej podmiotów w systemie kaucyjnym mogą uczestniczyć także inne podmioty zbierające odpady opakowaniowe powstałe z opakowań wymienionych w załączniku 1a do u.op., takie jak punkty selektywnej zbiórki odpadów komunalnych. Potwierdza to wprowadzona ustawą zmieniającą u.op. zmiana w ustawie z 13 września 1996 roku o utrzymaniu czystości i porządku w gminach²², która wprowadza możliwość przyjmowania przez punkty selektywnej zbiórki odpadów komunalnych opakowań

---

19 Rozporządzenie Ministra Handlu Wewnętrznego i Usług z 12 stycznia 1982 r. (t.j. Dz.U. 1982 nr 1 poz. 11).

20 Opracowanie własne Głównego Urzędu Statystycznego, www.gus.pl.

21 Ustawa z 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz.U. 2023 poz. 977).

22 Ustawa z 13 września 1996 roku o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (t.j. Dz.U. 2023 poz. 1469).

i odpadów opakowaniowych objętych systemem kaucyjnym. Żeby system kaucyjny mógł działać i realizować swoje zadania i cele, w u.op. przypisano jego uczestnikom określone zadania lub obowiązki. Dopiero ich właściwa realizacja daje szansę na sprawne działanie systemu. System kaucyjny będzie prowadził podmiot reprezentujący, ale to wprowadzający produkty w opakowaniach na napoje oraz wprowadzający bezpośrednio produkty w opakowaniach na napoje, uczestniczący w systemie kaucyjnym, będą finansować koszty związane z jego działaniem, zgodnie z zasadą rozszerzonej odpowiedzialności producenta.

Do obowiązków podmiotów wprowadzających produkty w opakowaniach na napoje oraz wprowadzających bezpośrednio produkty w opakowaniach na napoje należy sfinansowanie co najmniej selektywnego zbierania opakowań i odpadów opakowaniowych; odbierania opakowań i odpadów opakowaniowych z jednostek handlu detalicznego i hurtowego oraz innych punktów zbierających; transportu opakowań do wprowadzającego produkty w opakowaniach na napoje oraz odpadów opakowaniowych do zakładu przetwarzania; rozliczania kaucji z jednostkami handlu detalicznego i hurtowego oraz innymi punktami zbierającymi opakowania i odpady opakowaniowe objęte systemem kaucyjnym, w szczególności finansowania wypłat kaucji dla użytkowników końcowych. Zgodnie z art. 21a u.op. wprowadzający produkty w opakowaniach na napoje, niezależnie od tego, czy przystąpi do systemu kaucyjnego, czy nie, jest obowiązany osiągnąć w stosunku do odpadów powstałych z opakowań objętych tym systemem poziom zbierania, który ma wynieść w 2025 roku – 77%, w 2026 roku – 81%, w 2027 roku – 84%, w 2028 roku – 87%, w 2029 roku i kolejnych – 90%. Do osiągniętych poziomów selektywnego zbierania wlicza się jedynie opakowania i odpady opakowaniowe selektywnie zebrane w ramach systemu kaucyjnego. To znaczy, że przedsiębiorcy, którzy wprowadzają produkty w opakowaniach, a nie przystąpili do systemu kaucyjnego, nie mogą realizować poziomów selektywnej zbiórki poprzez organizowanie zbierania odpadów powstałych z wprowadzonych przez nich opakowań poza systemem kaucyjnym. Zgodnie z art. 21 ust. 9 u.op. odpady opakowaniowe powstałe z opakowań – butelek jednorazowego użytku z tworzyw sztucznych o pojemności do 3 l i puszek metalowych o pojemności do 1 l uznaje się za zebrane selektywnie, jeżeli były zbierane w celu recyklingu oddzielnie od innych odpadów. Sелеktywną zbiórkę zdefiniowano w art. 3 ust 1 pkt 24 ustawy o odpadach, zgodnie z którym przez selektywne zbieranie rozumie się zbieranie, w ramach którego dany strumień odpadów, w celu ułatwienia specyficznego przetwarzania, obejmuje jedynie odpady charakteryzujące się takimi samymi właściwościami i takimi samymi cechami. Z kolei masę odpadów opakowaniowych zebranych selektywnie oblicza się w miejscu, w którym są one zbierane lub na wyjściu z operacji sortowania. Jeżeli nie można ich w ten sposób obliczyć, masę tych odpadów oblicza się jako iloczyn liczby sztuk tych odpadów oraz wskaźników przeliczenia, które uwzględniają masę każdej wielkości opakowania, rodzaj materiału oraz straty podczas kolejnych czynności sortowania, a także rodzaj polimeru, z którego zrobione są te opakowania oraz wieczka i zakrętki – w przypadku opakowań z tworzyw sztucznych. Masę odpadów opakowaniowych ustala się na podstawie ilościowej i jakościowej ewidencji, o której mowa w art. 66 ustawy z 14 grudnia 2012 roku o odpadach²³, prowadzonej przez podmioty odbierające odpady opakowaniowe z jednostek handlu detalicznego i hurtowego

---

23 Ustawa z 14 grudnia 2012 r. o odpadach (t.j. Dz.U. 2023 poz. 1587).

oraz innych punktów zbierających. W przypadku opakowań z tworzywa sztucznego oraz puszek metalowych, poziom selektywnego zbierania odpadów opakowaniowych w danym roku kalendarzowym stanowi wyrażona w procentach wartość ilorazu masy selektywnie zebranych odpadów opakowaniowych powstałych z tych opakowań w danym roku oraz masy tych opakowań wprowadzonych do obrotu w danym roku. Do masy odpadów opakowaniowych wlicza się masę etykiet i klejów, pod warunkiem, że została ona uwzględniona również w masie opakowań wprowadzonych do obrotu. Do masy zebranych selektywnie odpadów opakowaniowych z tworzywa sztucznego wlicza się także masę ich zakrętek i wieczek, o ile są wykonane z tworzywa sztucznego. W przypadku opakowań szklanych poziom selektywnego zbierania opakowań w danym roku kalendarzowym stanowi wyrażona w procentach wartość ilorazu wysokości kaucji zwróconej w danym roku oraz wysokości kaucji pobranej w danym roku w ramach systemu kaucyjnego. Do masy zebranych selektywnie odpadów opakowaniowych objętych systemem kaucyjnym nie wlicza się masy jakichkolwiek pozostałości, w tym także masy innych materiałów i substancji obecnych wewnątrz oraz na zewnątrz tych odpadów lub opakowań.

Zgodnie z art. 40h u.op. w celu realizacji obowiązku selektywnej zbiórki odpadów powstałych z opakowań wymienionych w załączniku 1a do u.op., wprowadzający produkty w opakowaniach na napoje albo wprowadzająca je grupa podmiotów, jak również związek pracodawców lub izba gospodarcza reprezentujące tych wprowadzających mogą ustanowić podmiot reprezentujący i przystąpić do utworzonego przez ten podmiot systemu kaucyjnego albo mogą przystąpić do innego istniejącego systemu kaucyjnego. Warunkiem przystąpienia wprowadzających do systemu kaucyjnego jest zawarcie umowy z podmiotem reprezentującym, w formie pisemnej pod rygorem nieważności, dotyczącej przystąpienia do systemu kaucyjnego w odniesieniu do całej masy opakowań jednego rodzaju lub kilku rodzajów. Podmiot reprezentujący jest obowiązany do zawarcia umowy z każdym wprowadzającym produkty w opakowaniach na napoje lub wprowadzającym bezpośrednio produkty w opakowaniach na napoje, który się do niego zgłosi. W umowie między tymi podmiotami określono w szczególności wysokość wkładów finansowych ponoszonych przez wprowadzających produkty w opakowaniach na napoje przeznaczonych na finansowanie systemu kaucyjnego oraz terminy ich płatności. Wprowadzający produkty w opakowaniach na napoje i wprowadzający bezpośrednio produkty w opakowaniach na napoje są obowiązani przekazać podmiotowi reprezentującemu dane niezbędne do realizacji obowiązków w zakresie systemu kaucyjnego, w tym informacje o wszystkich wprowadzonych przez nich do obrotu w danym roku kalendarzowym opakowaniach objętych tym systemem. W przypadku nieprzekazania podmiotowi reprezentującemu danych, wprowadzający produkty w opakowaniach na napoje są obowiązani do wniesienia opłaty produktowej obliczonej w odniesieniu do opakowań objętych systemem kaucyjnym, o których nie poinformowali podmiotu reprezentującego, a które wprowadzili do obrotu w danym roku, według stawki za niewykonanie obowiązku selektywnej zbiórki. Opłatę produktową zobowiązani są także uiścić wprowadzający, którzy nie przystąpili do żadnego systemu kaucyjnego i nie wykonali obowiązku selektywnej zbiórki odpadów opakowaniowych, ponieważ, jak wynika z zastosowanego rozwiązania, poziom selektywnej zbiórki będzie można osiągnąć jedynie poprzez przystąpienie do systemu

kaucyjnego. W przypadku, gdy wprowadzający przystąpili do systemu kaucyjnego (zawarli umowę z podmiotem reprezentującym), ale nie wykonali obowiązku selektywnej zbiórki, opłatę produktową są obowiązani wnieść, każdy – przedsiębiorca i podmiot reprezentujący – po 50%. Mechanizm ten ma na celu zmotywowanie podmiotu reprezentującego do podejmowania działań zmierzających do uzyskiwania wysokich poziomów selektywnej zbiórki opakowań objętych systemem kaucyjnym. Maksymalna stawka opłaty produktowej dla omawianych w niniejszym artykule opakowań wynosi 25 zł za 1 kg. Opłata produktowa podlega samonaliczeniu przez przedsiębiorcę na koniec roku kalendarzowego, którego dotyczy, i jest uiszczania na rachunek prowadzony przez marszałka województwa właściwego dla siedziby przedsiębiorcy do 15 marca roku następującego po roku, którego dotyczy. Dodatkowo, jak wskazano powyżej, do obliczenia i wniesienia opłaty produktowej będą obowiązani wszyscy wprowadzający produkty w opakowaniach na napoje objętych systemem kaucyjnym, także ci którzy nie przystąpią do systemu kaucyjnego, ponieważ poziomy zbierania będzie można uzyskać jedynie w ramach takiego systemu.

Zadania podmiotu reprezentującego w ramach systemu kaucyjnego określono w art. 40i ustawy opakowaniowej i należą do nich między innymi: zapewnienie selektywnego zbierania opakowań i odpadów opakowaniowych w celu osiągnięcia wymaganych poziomów, o których mowa w załączniku 1a do ustawy; odbieranie opakowań i odpadów opakowaniowych z jednostek handlu detalicznego i hurtowego oraz innych punktów zbierających opakowania i odpady opakowaniowe objęte systemem kaucyjnym, ich transport odpowiednio do wprowadzającego produkty w opakowaniach na napoje lub wprowadzającego bezpośrednio produkty w opakowaniach na napoje oraz odpadów opakowaniowych do zakładu przetwarzania odpadów; prowadzenie ewidencji, o której mowa w art. 40n ust. 1 u.op., i sporządzanie sprawozdań, a także rozliczanie kaucji z jednostkami handlu detalicznego i hurtowego oraz innymi punktami zbierającymi opakowania i odpady opakowaniowe objęte systemem kaucyjnym. Zgodnie z art. 40j u. op., prowadzenie systemu kaucyjnego wymaga uzyskania zezwolenia wydawanego w drodze decyzji przez ministra właściwego do spraw klimatu (dalej: zezwolenie na prowadzenie systemu kaucyjnego), które jest wydawane na wniosek podmiotu reprezentującego, złożony nie później niż 6 miesięcy przed planowanym uruchomieniem systemu kaucyjnego. Podmiot reprezentujący musi także złożyć wniosek o wpis do rejestru, o którym mowa w art. 49 ustawy o odpadach, w zakresie rodzajów opakowań, dla których podmiot reprezentujący tworzy system kaucyjny oraz informacji o wdrożonym systemie jakości, systemie zarządzania środowiskowego albo o ich braku. Wpisy w rejestrze muszą zaktualizować także, zgodnie z art. 52 ust. 1 pkt 7a ustawy o opadach, przedsiębiorcy wprowadzający produkty w opakowaniach na napoje i wprowadzający bezpośrednio poprzez dodanie nazwy i numeru rejestrowego podmiotu reprezentującego, któremu zlecieli wykonanie obowiązku osiągnięcia poziomów selektywnego zbierania opakowań i odpadów opakowaniowych, o ile została zawarta umowa z podmiotem reprezentującym. Zgodnie z art. 50 ust. 2 ustawy o odpadach, wpis do rejestru jest wymagany przed rozpoczęciem działalności przez podmiot reprezentujący i dokonuje go marszałek właściwy ze względu na siedzibę podmiotu reprezentującego. Biorąc pod uwagę treść art. 40j u. op., warto przytoczyć tezę

wyroku NSA z 12 stycznia 2018 roku²⁴, która co prawda dotyczy zezwolenia na zbieranie, ale w ocenie autorki ma odpowiednie zastosowanie do zezwolenia wydawanego podmiotowi reprezentującemu. Sąd ten, wskazał, że

Zezwolenie na zbieranie odpadów ma charakter publicznoprawnego podmiotowego (osobistego) uprawnienia, a jego przeniesienie na inny podmiot nie zostało dopuszczone przez obowiązujące przepisy. Jest to akt publicznoprawny, którego zakres przedmiotowy obejmuje udzielenie uprawnień publicznoprawnych, regulowanych przepisami materialnego prawa administracyjnego, jak i publicznego prawa gospodarczego, mającymi na celu ochronę interesu publicznego. Dlatego też przesłanka ochrony interesu publicznego, a więc także ochrony środowiska, jest podstawą zasady nieprzenoszalności (sukcesji) uprawnień wynikających z zezwolenia.

Ponadto tego rodzaju zezwolenie jest decyzją administracyjną o charakterze konstytutywnym. Jest to również akt publicznoprawny, którego zakres przedmiotowy obejmuje udzielenie uprawnień publicznoprawnych, regulowanych przepisami materialnego prawa administracyjnego, jak i publicznego prawa gospodarczego, mającymi na celu ochronę interesu publicznego. W związku z tym przesłanka ochrony interesu publicznego, a więc także ochrony środowiska, jest podstawą zasady nieprzenoszalności (sukcesji) uprawnień wynikających także z danego zezwolenia”. Wydaje się, że argumenty przytoczone w przedmiotowym orzeczeniu powinny znaleźć odpowiednie zastosowanie do zezwolenia wydawanego podmiotowi reprezentującemu.

W zezwoleniu na prowadzenie systemu kaucyjnego określono wszystkie szczegóły organizacyjne, finansowe i operacyjne działania systemu. Zezwolenie na prowadzenie systemu kaucyjnego wydaje się na czas oznaczony, nie dłuższy niż 10 lat. W przypadku, gdy system kaucyjny nie zostanie uruchomiony w terminie określonym w zezwoleniu, minister właściwy do spraw klimatu cofa w drodze decyzji to zezwolenie bez odszkodowania, określając termin jej wykonania.

Zezwolenie na prowadzenie systemu kaucyjnego może także zostać cofnięte, jeżeli podmiot reprezentujący narusza warunki określone lub przestanie je spełniać, nie otrzymuje na rachunku bankowym kapitału własnego w połowie kapitału zakładowego albo nie posiada na taką kwotę gwarancji bankowej lub nie spełnia warunków określonych w art. 40g ust. 1 u. op. Przed cofnięciem zezwolenia organ wzywa podmiot reprezentujący do niezwłocznego zaniechania naruszeń, wyznaczając termin usunięcia nieprawidłowości. Dopiero w przypadku, gdy podmiot reprezentujący mimo wezwania nadal prowadzi system kaucyjny w sposób, który narusza wskazane powyżej warunki, organ je cofa, w drodze decyzji, bez odszkodowania, określając termin jej wykonania. Wskazanie terminu jest niezbędnym elementem rozstrzygnięcia. Podobnie jak w przypadku decyzji o zakazie użytkowania przewidzianej w art. 66 ust. 1 ustawy z 7 lipca 1994 roku prawo budowlane, termin ten ma charakter procesowy, co oznacza, że na uzasadniony wniosek adresata decyzji może być przedłużony bądź

---

24 Wyrok NSA z 12 stycznia 2018 r., II OSK 789/16, CBOSA.

w razie uchybienia przywrócony²⁵. Cofnięcie zezwolenia na prowadzenie systemu kaucyjnego powoduje zakończenie działalności objętej tym zezwoleniem, a podmiot reprezentujący jest obowiązany do rozliczenia pobranych kaucji i poziomów selektywnego zbierania opakowań i odpadów opakowaniowych przez wprowadzających produkty w opakowaniach na napoje lub wprowadzających bezpośrednio produkty w opakowaniach na napoje oraz do odbioru opakowań i odpadów opakowaniowych na własny koszt i w terminie wskazanym w decyzji. Wprowadzający produkty w opakowaniach na napoje oraz wprowadzający bezpośrednio produkty w opakowaniach na napoje, którzy w danym roku kalendarzowym przystąpili do systemu kaucyjnego, na prowadzenie którego cofnięto w danym roku kalendarzowym zezwolenie, mogą uwzględnić zebrane odpady i opakowania w osiągniętych poziomach selektywnego zbierania opakowań i odpadów opakowaniowych zgodnie z zasadą rozliczania opakowań i odpadów opakowaniowych, wskazaną w zezwoleniu na prowadzenie systemu kaucyjnego. Podmiot reprezentujący, ale i przedsiębiorca wprowadzający produkty w opakowaniach są obowiązani do prowadzenia ewidencji i sprawozdawczości w zakresie danych dotyczących systemu kaucyjnego. Zgodnie z art. 40n. ust.1 u.op. podmiot reprezentujący jest obowiązany prowadzić w postaci papierowej albo elektronicznej ewidencję obejmującą informacje o liczbie, pojemności i masie odebranych od podmiotów prowadzących jednostki handlu detalicznego i hurtowego oraz innych punktów zbierających opakowania i odpady opakowaniowe objęte systemem kaucyjnym w danym roku kalendarzowym, z podziałem na poszczególne jednostki i inne punkty. Przedsiębiorca prowadzący jednostkę handlu detalicznego, hurtowego lub inny punkt zbierający opakowania i odpady opakowaniowe objęte systemem kaucyjnym, w zależności od zakresu uczestniczenia w tym systemie jest obowiązany do prowadzenia ewidencji, z podziałem na poszczególne lata, w postaci papierowej albo elektronicznej, obejmującej w danym roku kalendarzowym odpowiednio liczbę nabytych i sprzedanych produktów będących napojami w opakowaniach na napoje objętych systemem kaucyjnym, liczbę zwróconych opakowań i odpadów opakowaniowych, wysokość pobranych, zwróconych i niezwróconych kaucji. Dane zawarte w ewidencji podmioty zobowiązane do jej prowadzenia są obowiązane przechowywać przez 5 lat, licząc od pierwszego dnia roku kalendarzowego następującego po roku kalendarzowym, którego te informacje dotyczą. W zakresie obowiązków sprawozdawczych, zgodnie z art. 40o u.op., podmiot reprezentujący jest obowiązany do składania, za pośrednictwem indywidualnego konta w BDO, w terminie do dnia 15 marca, sprawozdania za poprzedni rok kalendarzowy w zakresie danych o funkcjonowaniu systemu kaucyjnego, o których mowa w art. 73 ust. 2 pkt 2b ustawy o odpadach. Podmiot reprezentujący składa także odrębne sprawozdanie o odpadach opakowaniowych odebranych z jednostek handlu detalicznego, hurtowego lub od innych zbierających odpady opakowaniowe objęte systemem kaucyjnym na terenie danej gminy, które przekazuje bezpośrednio wójtowi, burmistrzowi, prezydentowi miasta, związkowi międzygminnemu albo związkowi metropolitalnemu w terminie do 31 stycznia za poprzedni rok kalendarzowy. Nie robi tego już za pośrednictwem systemu

---

25 A. Gliniecki (red.), *Prawo budowlane. Komentarz*, wyd. III, opublikowano: WK 2016, <https://sip.lex.pl/#/commentary/587518790/509690/gliniecki-andrzej-red-prawo-budowlane-komentarz-wyd-iii?pit=2023-11-27&cm=URELATIONS> (dostęp: 28.11.2023).

BDO. Jak wynika z art. 45b u.op., podmiot reprezentujący jest obowiązany sporządzić i złożyć marszałkowi województwa roczne sprawozdanie, na zasadach określonych w dziale V rozdziale 2 ustawy z 14 grudnia 2012 roku o odpadach, oddzielnie dla każdego wprowadzającego produkty w opakowaniach na napoje i wprowadzającego bezpośrednio produkty w opakowaniach na napoje, kto przystąpił do systemu kaucyjnego. Zgodnie z art. 73 ustawy o odpadach zakres sprawozdania przedsiębiorcy wprowadzającego produkty będące napojami w opakowaniach obejmuje informacje w zakresie opakowań i odpadów opakowaniowych i funkcjonowania systemu kaucyjnego. Zgodnie z art. 40l ust. 1 u.op. wprowadzający produkty w opakowaniach na napoje oraz wprowadzający bezpośrednio produkty w opakowaniach na napoje są obowiązani umieszczać na opakowaniach oznakowanie wskazujące na objęcie ich systemem kaucyjnym oraz określające wysokość kaucji. Wzór oznakowania, o którym mowa w ust. 1, określony jest w załączniku 4 do u.op. W przypadku podmiotów prowadzących jednostki handlu detalicznego i hurtowego sposób i zakres ich uczestniczenia w systemie kaucyjnym jest uzależniony od powierzchni sprzedaży. Przedsiębiorca prowadzący jednostkę handlu detalicznego lub hurtowego o powierzchni sprzedaży nie większej niż 200 m^2 , w której użytkownikom końcowym są oferowane produkty będące napojami w opakowaniach na napoje objęte systemem kaucyjnym, jest obowiązany uczestniczyć w systemie kaucyjnym w zakresie co najmniej pobierania kaucji, może uczestniczyć w tym systemie w zakresie zwracania kaucji oraz zbierania pustych opakowań i odpadów opakowaniowych. Dodatkowo jest obowiązany do zawarcia umowy w formie pisemnej pod rygorem nieważności, z co najmniej jednym podmiotem reprezentującym, który się do niego zgłosił. Z kolei przedsiębiorca prowadzący jednostkę handlu detalicznego lub hurtowego o powierzchni sprzedaży powyżej 200 m^2 , w której użytkownikom końcowym są oferowane produkty będące napojami w opakowaniach na napoje objętych systemem kaucyjnym, jest obowiązany uczestniczyć w systemie kaucyjnym w zakresie co najmniej pobierania i zwracania kaucji oraz zbierania pustych opakowań i odpadów opakowaniowych. Ustawodawca uznał, że są to na tyle duże powierzchnie, że pozwolą na magazynowanie zebranych opakowań bez stwarzania uciążliwości. Dodatkowo przedsiębiorca jest obowiązany do zawarcia umowy, w formie pisemnej pod rygorem nieważności, z każdym podmiotem reprezentującym, który się do niego zgłosi. Mniejsze jednostki handlowe będą mogły zbierać te opakowania i odpady opakowaniowe, a zarazem zwracać kaucję na zasadzie dobrowolności. Wszystkie jednostki handlowe, oferujące produkty będące napojami w opakowaniach na napoje objętych systemem kaucyjnym, będą natomiast obowiązane do pobierania kaucji. Podmiot reprezentujący jest z kolei obowiązany do zawarcia umowy z każdym przedsiębiorcą prowadzącym jednostkę handlu detalicznego lub hurtowego o powierzchni sprzedaży nie większej niż 200 m^2 , który się do niego zgłosi i z każdym przedsiębiorcą prowadzącym jednostkę handlu detalicznego lub hurtowego o powierzchni sprzedaży powyżej 200 m^2 niezależnie, czy się do niego zgłosi, czy nie. W umowie należy określić w szczególności zasady rozliczania kaucji oraz zasady zbierania i przekazywania opakowań i odpadów opakowaniowych powstałych z opakowań, o których mowa w załączniku 1a do ustawy, w przypadku, gdy umowa dotyczy uczestnictwa w systemie kaucyjnym w tym zakresie. Zgodnie z art. 42 ust. 2 u.op. przedsiębiorca prowadzący jednostkę handlu detalicznego lub hurtowego lub inny

punkt zbierający opakowania i odpady opakowaniowe objęte systemem kaucyjnym, uczestniczący w systemie kaucyjnym w zakresie co najmniej pobierania kaucji, jest obowiązany do umieszczenia w widocznym miejscu informacji o warunkach i trybie zwrotu pustych opakowań i odpadów opakowaniowych w ramach systemu kaucyjnego oraz możliwości zwrotu pobranej kaucji. Rozliczenia finansowe między jednostkami handlu detalicznego i hurtowego oraz innymi punktami zbierającymi opakowania i odpady opakowaniowe objęte systemem kaucyjnym a podmiotem reprezentującym, a także między podmiotami reprezentującymi prowadzącymi różne systemy kaucyjne, następuje w okresie rozliczeniowym nie dłuższym niż miesiąc. Środki finansowe pochodzące z nieodebranej kaucji oraz ze sprzedaży materiałów pochodzących z przetwarzania odpadów opakowaniowych przeznacza się na finansowanie systemu kaucyjnego. Bardzo ważnym elementem systemu kaucyjnego jest kwestia prawa do odpadów powstałych z opakowań zebranych w ramach systemu kaucyjnego. Odpady te są bowiem źródłem surowca, który może z nich powstać po poddaniu ich procesowi recyklingu, co jest celem selektywnej zbiórki tych odpadów w ramach systemu kaucyjnego. Zgodnie z art. 40 g ust. 9 u.op. prawo własności odpadów powstałych z opakowań, o których mowa w załączniku 1a do u.op., zebranych w ramach systemu kaucyjnego, przysługuje podmiotowi reprezentującemu, prowadzącemu ten system, a wprowadzającemu produkty w opakowaniach na napoje albo wprowadzającemu bezpośrednio produkty w opakowaniach na napoje, uczestniczącym w danym systemie kaucyjnym, przysługuje prawo własności opakowań szklanych wielokrotnego użytku o pojemności do 1,5 l, zebranych w ramach tego systemu kaucyjnego, w których ci przedsiębiorcy wprowadzili do obrotu produkty będące napojami (40 g ust. 15 u.op.). Odpady opakowaniowe po opakowaniach objętych systemem kaucyjnym, które zostaną zebrane poza tym systemem w ramach systemu gminnego, nie będą wliczane do uzyskiwanych poziomów selektywnego zbierania. Jest to mechanizm, który ma na celu zachęcanie przedsiębiorców do utworzenia systemu kaucyjnego. Najwięcej wątpliwości na tym etapie budzi to, w jaki sposób zostaną ustalone rozliczenia między systemami kaucyjnymi, w przypadku, gdy powstanie ich więcej niż jeden. Zgodnie z art. 40g ust. 10 u.op. podmioty reprezentujące, prowadzące te systemy, są obowiązane do ustalenia między sobą, w drodze umowy zawartej w formie pisemnej pod rygorem nieważności, warunków rozliczania pobranej i zwróconej kaucji oraz rozliczania i wymiany opakowań lub odpadów opakowaniowych zebranych w ramach prowadzonych przez siebie systemów kaucyjnych. Umowę zawiera się przed dniem uruchomienia każdego kolejnego systemu kaucyjnego. Podmiot reprezentujący, który zawarł umowę jest obowiązany do przekazania jej kopii nie później niż w terminie 14 dni od dnia jej zawarcia ministrowi właściwemu do spraw klimatu. Jeżeli po zawarciu umowy powstanie nowy system kaucyjny, podmiot reprezentujący po uzyskaniu zezwolenia zawiera umowę z podmiotami reprezentującymi prowadzącymi już systemy kaucyjne. W takim przypadku dotychczasowa umowa wygasa z dniem zawarcia nowej umowy między wszystkimi podmiotami reprezentującymi. Podmioty reprezentujące dokonują rozliczenia kaucji, opakowań i odpadów opakowaniowych zgodnie z dotychczasową umową, za okres od pierwszego dnia okresu rozliczeniowego do dnia wygaśnięcia dotychczasowej umowy. Zgodnie z art. 11 ustawy zmieniającej u.op. nowe przepisy wprowadzające system kaucyjny weszły w życie 30 dni od ogłoszenia tj. 13 paź-

dzielnika 2023 roku. W związku z tym, że wprowadzający produkty w opakowaniach na napoje oraz wprowadzających bezpośrednio produkty w opakowaniach na napoje mają osiągnąć poziomy selektywnego zbierania opakowań i odpadów opakowaniowych od 2025 roku, wejście w życie ustawy w trakcie roku nie spowoduje dla nich obciążeń lub nie nałoży obowiązków, których nie mogliby zrealizować. Z kolei przedsiębiorcy prowadzący jednostki handlu detalicznego i hurtowego będą mieli więcej czasu na dostosowanie swoich jednostek i ewentualne negocjacje z podmiotem reprezentującym, czy podpisanie umowy. Przepis przejściowy art. 9 ustawy zmieniającej wskazuje, że opakowania, o których mowa w załączniku 1a u.op., w których produkty będące napojami zostały wprowadzone do obrotu przez wprowadzających produkty w opakowaniach na napoje lub wprowadzających bezpośrednio produkty w opakowaniach na napoje przed dniem przystąpienia do systemu kaucyjnego, mogą być wykorzystywane do momentu ich zużycia, zwrotu lub wyczerpania zapasów, bez obowiązku pobierania od nich kaucji. Przedsiębiorcy, którzy przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy utworzyli system pobierania i zwracania kaucji za opakowania, mogą prowadzić ten system do 31 grudnia 2024 roku na zasadach dotychczasowych, przy czym opakowania, w których produkty będące napojami zostały wprowadzone do obrotu przez wprowadzających produkty w opakowaniach na napoje lub wprowadzających bezpośrednio produkty w opakowaniach na napoje przed 1 stycznia 2025 roku, mogą być zbierane, a pobrana kaucja może być zwracana na zasadach dotychczasowych po tym terminie, nie później jednak niż do 31 grudnia 2025 roku.

Podsumowanie

W Europie system kaucyjny funkcjonuje już w 13 krajach (Chorwacji, Danii, Estonii, Finlandii, Holandii, Islandii, Litwie, Łotwie, Niemczech, Norwegii, Szwecji, Austrii, Belgii, Francji), a 30 listopada 2023 roku ruszył także scentralizowany system w Rumunii. W systemach kaucyjnych zbiera się głównie butelki szklane, butelki z tworzyw sztucznych (głównie PET) oraz opakowania z metali (aluminium i stal). We wszystkich wymienionych krajach działa jeden operator systemu kaucyjnego, który jest organizacją *non profit*, stanowiącą w różnym udziale własność przedsiębiorców wprowadzających produkty w opakowaniach objętych systemem kaucyjnym lub/i sieci handlowych, a w niektórych krajach organizacji i stowarzyszeń zrzeszających producentów lub sieci handlowe. Wszystkie działające w Europie systemy kaucyjne mają strukturę scentralizowaną²⁶, co upraszcza rozliczanie kaucji i odpadów opakowaniowych lub opakowań zwracanych w ramach tego systemu. Zaproponowane przez polskiego ustawodawcę rozwiązanie dopuszczające funkcjonowanie kilku systemów kaucyjnych bardzo skomplikuje ten system i utrudni jego działanie. Dodatkowo proces ustalania zasad działania pomiędzy systemami, polegający na wygaśnięciu z mocy prawa umów zawartych wcześniej i podpisywaniu nowej umowy, nie zachęca do ich tworzenia. W Polsce powinien działać tylko jeden system kaucyjny i jeden podmiot odpowiedzialny

---

26 Reloop Global Deposit Book 2022, https://www.reloopplatform.org/wp-content/uploads/2022/11/RELOOP_Global_Deposit_Book_11I2022_P1.pdf (dostęp: 28.11.2023).

za jego zorganizowanie i prowadzenie. Uczestniczenie w systemie kaucyjnym powinno być obowiązkowe dla wszystkich przedsiębiorców wprowadzających produkty w opakowaniach na napoje objętych systemem kaucyjnym, bo tylko takie rozwiązanie może zapewnić „powszechność systemu” dla konsumentów, a także dla wprowadzających produkty w opakowaniach na napoje. W projekcie wyodrębniono grupę wprowadzających bezpośrednio produkty w opakowaniach na napoje. Mowa tu o przedsiębiorcach, którzy wykonują działalność gospodarczą w zakresie wprowadzania do obrotu produktów w butelkach szklanych wielokrotnego użytku o pojemności do 1,5 l na napoje, będących napojami, dokonujących wyłącznie sprzedaży bezpośredniej. Wprowadzający bezpośrednio produkty w opakowaniach na napoje zostaną obowiązani także do osiągnięcia w 2025 roku, oraz w latach kolejnych, określonych poziomów selektywnego zbierania opakowań i odpadów opakowaniowych. Będą to mogli jednak uczynić poza systemem kaucyjnym, np. w ramach zbiórki własnej. W przepisach nie doprecyzowano zasad pobierania i zwracania kaucji, pozostawiając ten obszar do ustalenia bezpośrednio przez podmiot lub podmioty reprezentujące. Można jednak założyć, że jednostka handlowa będzie naliczała kaucję na paragonie, na którym będzie widniał zakupiony produkt w opakowaniu objętym systemem kaucyjnym, czyli w taki sposób, jak ma to miejsce obecnie przy nieuregulowanych prawnie systemach kaucyjnych. Z kolei kaucja będzie uiszczana przez użytkownika końcowego w momencie zapłaty za zakupy, tj. łącznie. W przypadku zwrotu opakowań lub odpadów opakowaniowych będzie zwracana. Dokonując zatem oceny przepisów u.op. wprowadzających system kaucyjny według kryterium „zdolności implementacyjnej” rozumianej jako zdolność przepisów prawa do skutecznego wdrożenia środków zapewniających selektywną zbiórkę odpadów opakowaniowych jednorazowego użytku z tworzyw sztucznych, należy stwierdzić, że wprowadzone rozwiązanie przyczyni się do osiągnięcia celu selektywnego zbierania oraz recyklingu odpadów opakowaniowych, powstałych z opakowań produktów będących napojami, wykonanych z tworzyw sztucznych, ułatwi także wielokrotne użycie opakowań szklanych. Kaucja jako ekonomiczny instrument ochrony środowiska²⁷ stanie się bodźcem finansowym dla konsumentów, który spowoduje, że zamiast wyrzucać butelki po napojach objęte tym systemem, użytkownicy będą je oddawali w celu odzyskania uiszczonej wcześniej kaucji. Oznacza to, że analizowane przepisy osiągnęły zdolność implementacyjną we wdrożeniu rozwiązań służących realizacji art. 6 dyrektywy SUP. Powyższa analiza prowadzi jednak do wniosku, że ustawodawca nie określił mechanizmów regulujących zasady pobierania i zwrotu kaucji, a także rozliczania się przez systemy kaucyjne, pozostawiając to niełatwe zadanie przedsiębiorcom. Wskazując na czynniki ograniczające skuteczność analizowanych przepisów w dziedzinie jego stanowienia, należy zwrócić uwagę na błędy techniki legislacyjnej polegające na sposobie redagowania przepisów, które są zbyt ogólne, niejasne, powodują niedopowiedzenia lub luki. Nie można także zapomnieć, że przepisy dyrektywy SUP zostały zaimplementowane do polskiego porządku prawnego ponad dwa i pół roku po dacie wyznaczonej przez dyrektywę SUP.

---

27 Zdaniem B. Draniewicza zasadniczym celem wprowadzenia kaucji jest eliminowanie z obrotu niebezpiecznych dla środowiska produktów, poprzez skłonienie ich nabywców do zwrotu tychże produktów do zorganizowanego systemu zbiórki, w zamian za zwrot pobranego zabezpieczenia finansowego. B. Draniewicz, *Kaucja na opakowania środków niebezpiecznych (wybrane wątpliwości prawne)*, PiŚ 2006, nr 1 (45), s. 95.

Bibliografia

Literatura

- Draniewicz B., *Kaucja na opakowania środków niebezpiecznych (wybrane wątpliwości prawne)*, PiŚ 2006, nr 1 (45), s. 95–104.
- Gliniecki A. (red.), *Prawo budowlane. Komentarz*, wyd. III, opublikowano: WK 2016, <https://sip.lex.pl/#/commentary/587518790/509690/gliniecki-andrzej-red-prawo-budowlane-komentarz-wyd-iii?pit=2023-11-27&cm=URELATIONS> (dostęp: 28.11.2023).
- Heropolitańska I., *Prawne zabezpieczenia zapłaty wiarygodności*, Warszawa 2018.
- Kisilowski M., *Prawo sektora pozarządowego. Analiza funkcjonalna*, Warszawa 2009.
- Kojder A., Cywiński Z., *Socjologia prawa. Główne problemy i postacie*, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2014.
- Olczyk M., *Problematyka kaucji mieszkaniowej*, *Transformacje Prawa Prywatnego* 2004, nr 3–4, s. 5–22.
- Stefaniuk E.M., *Skuteczność prawa i jej granice*, *Studia Iuridica Lublinensia* 2011, t. XVI, s. 55–72.

Akty prawne

- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rada (UE) z 5 czerwca 2019 r. nr 2019/904 w sprawie zmniejszenia wpływu niektórych produktów z tworzyw sztucznych na środowisko (Dz.U. UE z 12.6.2019, L 155/1).
- Rozporządzenie Ministra Handlu Wewnętrznego i Usług z 12 stycznia 1982 r. w sprawie zasad sprzedaży towarów w jednostkach handlu detalicznego (t.j. Dz.U. 1982 nr 1 poz. 11).
- Ustawa z 13 czerwca 2013 r. o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi (t.j. Dz.U. 2023 poz. 1658 ze zm.).
- Ustawa z 13 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2023 poz. 1852).
- Ustawa z 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (t.j. Dz.U. 2023 poz. 1469).
- Ustawa z 14 grudnia 2012 r. o odpadach (t.j. Dz.U. 2023 poz. 1587).
- Ustawa z 14 kwietnia 2023 r. o zmianie ustawy o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2023 poz. 877).
- Ustawa z 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz.U. 2023 poz. 977).
- Ustawa z 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (t.j. Dz.U. 2023 poz. 2488).
- Ustawa z 7 maja 2009 r. o towarach paczkowanych (t.j. Dz.U. 2022 poz. 2255).
- Ustawa z 8 października 2010 r. o współpracy Rady Ministrów z Sejmem i Senatem w sprawach związanych z członkostwem Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej (Dz.U. 2010 nr 213 poz. 1395).
- Ustawa z 11 maja 2001 r. o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej (t.j. Dz.U. 2020 poz. 1903 ze zm.).

Orzeczenia

Wyrok NSA z 12 stycznia 2018 r., II OSK 789/16, CBOSA.

Wyrok NSA z 31 października 1995 r., SA/Wr 92/95, LEX nr 27032.

Pozostałe źródła

Reloop Global Deposit Book 2022, https://www.reloopplatform.org/wp-content/uploads/2022/11/RELOOP_Global_Deposit_Book_11I2022_P1.pdf (dostęp: 28.11.2023).

www.gus.pl

www.sip.lex.pl

www.sjp.pwn.pl

CYTOWANIE

Ewa Badowska-Domagala, *System kaucyjny – analiza prawna*, *Studia Administracyjne* 2(20)/2024, 5–24, DOI: 10.18276/sa.2024.20-01.